Földrajz
Helyi tanterv, NAT 2020
7-8. évfolyam

A földrajztudomány a természeti környezet és a társadalmi-gazdasági viszonyok jelenségeit és folyamatait integrált módon vizsgálja, egyaránt alkalmazva a természettudományok és a társadalomtudományok módszertani eszköztárát. Ennek következtében a földrajz egyedülálló helyet foglal el a tudományok között, hidat képezve a természet- és társadalomtudományi megközelítések között. Az interdiszciplináris jelleg révén a földrajz szintetizáló tudományként jelenik meg, amely a természeti és társadalmi-gazdasági jelenségeket és folyamatokat azok összefüggéseiben és kölcsönhatásaiban vizsgálja. A földrajztanítás során kiemelt szerepet kap annak tudatosítása, hogy Földünk egységes rendszer, melynek sérülékenysége az emberi tevékenység következtében folyamatosan nő; az ember, mint természeti és társadalmi lény, tevékenysége révén alapvetően formálja és egyben veszélyezteti a rendszer egyensúlyát, amelynek következményei az emberiség jelenére és jövőjére nézve komoly kockázatot hordoznak. A földrajz integrált természeti és társadalmi szemlélete lehetővé teszi az egyensúly megbomlásának okainak feltárását, valamint a helyreállítási lehetőségek elemzését, ezzel hozzájárulva a fenntartható gondolkodás és környezettudatosság kialakításához.

A tantárgy olyan eszköztárat és módszertani keretet biztosít, amely lehetővé teszi a tanulók számára szűkebb és tágabb környezetük – természeti, társadalmi és gazdasági jellegű – folyamatainak megismerését, a köztük fennálló összefüggések és kölcsönhatások feltárását, valamint a valós térben és különböző forrásokból történő tájékozódás képességének kialakítását. A földrajzoktatás a természet- és társadalomföldrajz, valamint a regionális tudományok mellett a földtudomány különböző ágait is integrálja, beleértve a geológiai, légkörtani, hidrológiai, talajtani és planetológiai ismereteket, miközben gazdasági, szociológiai, demográfiai, etikai, néprajzi és politológiai aspektusokat is beemel a tananyagba. A folyamatosan bővülő tudományos ismeretanyag és a globalizálódó világ komplex problémái megértéséhez a megújult szemléletű földrajzoktatás nyújt hatékony keretet. Az információforrások és az általuk közvetített adatmennyiség növekedése megköveteli a hagyományos, leíró jellegű oktatás felülvizsgálatát, és előtérbe helyezi a tanulói aktív információkeresést, az adatok értelmezését, az összefüggések feltárását, valamint a megszerzett ismeretek alkalmazását támogató kompetenciák fejlesztését. Az élményszerű tanulás, a mindennapi megfigyelések és tapasztalatok feldolgozása révén a földrajz nem pusztán a jelenségeket írja le, hanem azok okait és következményeit is elemzi.

Ez a szintetizáló megközelítés lehetővé teszi, hogy a tanulók komplexen értékeljék a természet-, környezeti és társadalmi-gazdasági folyamatokat, elősegítve a problémamegoldó gondolkodást és a jövőképalkotást.
A földrajztanítás célja a különböző geoszférákban zajló jelenségek és folyamatok komplex vizsgálata, a természeti és társadalmi-gazdasági összefüggések feltárása révén a szintetizáló és kritikai gondolkodás képességének fejlesztése. Az önálló ismeretszerzés és feldolgozás, valamint a problémamegoldó és értékelő gondolkodás elősegíti, hogy a tanulók eligazodjanak az információs társadalom gyorsan változó, adatgazdag környezetében, és tudatos, felelős állampolgári szerepet tudjanak vállalni.
A környezettudatos és fenntarthatóság-központú szemlélet kialakítása a földrajzoktatás alapvető feladata. A tanulóknak tudatosítania kell, hogy a környezeti problémák felismerése, a már bekövetkezett vagy várható következmények belátása, valamint a megoldási alternatívák feltárása nélkülözhetetlen a felelős cselekvéshez és a fenntartható jövő biztosításához. A digitális és infokommunikációs eszközök alkalmazása a modern földrajzoktatásban elengedhetetlen, hozzájárulva a tanulók digitális kompetenciájának fejlesztéséhez és tudatos eszközhasználati készségeik kialakulásához.
A globalizációs folyamatok és a lokális jelenségek kapcsolatának megértése, valamint a nemzeti és európai identitás értékeinek felismertetése szintén kiemelt feladat. A földrajz lehetőséget biztosít a tanulóknak, hogy a globális és regionális összefüggéseket felismerjék, empatikus és vitakultúrával rendelkező állampolgárrá váljanak, valamint a helyi, regionális és globális gazdasági-pénzügyi folyamatok ismerete révén kreatív, aktív és felelős gazdasági döntéshozóvá fejlődjenek. A komplex földrajzi, földtani, környezeti és gazdasági ismeretek révén a tanulók pályaorientációját is támogatja.

A földrajz tantárgy a Nemzeti alaptanterv kulcskompetenciáit a következőképpen fejleszti:

Tanulási kompetenciák: A tanulók folyamatos tájékozódásra, önálló információszerzésre és nyitott gondolkodásra tesznek szert, elősegítve az önirányító és önfejlesztő tanulást. Képessé válnak a földrajzi, gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi információk felismerésére, gyűjtésére és értelmezésére terepen és különböző forrásokból.

Kommunikációs kompetenciák: A szóbeli és írásbeli információátadás, az érvelésen alapuló viták, valamint a prezentációs feladatok fejlesztik az anyanyelvi kommunikációt és

a szövegértést.

Digitális kompetenciák: A tanulók képesek digitális térképek, térinformatikai szoftverek használatára, adatok összegyűjtésére és értékelésére, valamint a tudatos információhasználatra, projektmunkák és kutatások során.

Matematikai és gondolkodási kompetenciák: A földrajzoktatás fejleszti az elemző, rendszerező, szintetizáló és kreatív gondolkodást, valamint a problémamegoldó, döntéshozó és kockázatértékelő képességeket.

Személyes és társas kompetenciák: A tanulók empatikus, kooperatív és konstruktív társas viselkedésre tesznek szert, megismerik a világ kulturális sokszínűségét, és felelősségteljesen vesznek részt a közösségi életben.

Kreativitás és kulturális tudatosság: A földrajzoktatás elősegíti a kulturális értékek megismerését, a kreatív önkifejezés és az önálló produktumok létrehozását (modell, prezentáció) támogatja.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tanulók megértik a társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatokat, az innováció szerepét, valamint a munkaerőpiac követelményeit, ezáltal aktív, kreatív és rugalmas állampolgárokká válnak.

8. évfolyam: Az önálló földrajztanítás a 7. évfolyamon kezdődik, építve a korábban szerzett környezetismereti és természettudományos ismeretekre. A tananyag a földrajzi tér fokozatos bővítésével, a helyi környezettől a globális folyamatokig, a konkrét tapasztalatokra alapozva mutatja be a jelenségeket és összefüggéseiket. A földrajz kiemelt célja az önálló információszerzés, a kritikus értékelés, a felelős döntéshozatal és a mindennapi életben hasznosítható ismeretek elsajátítása. A tantárgy szintetizáló jellegénél fogva biztosítja, hogy a tanulók felnőttként felelős, környezettudatos és aktív állampolgárokká váljanak.

A 7–8. évfolyamon kiemelt feladat a Föld megismertetésén keresztül a földrajzi gondolkodás tudatos fejlesztése. Ehhez kapcsolódóan a témakörök feldolgozása során a tanuló:

- megismeri hazánk és Európa, majd a távoli kontinensek legalapvetőbb természet- és

társadalomföldrajzi jellemzőit, melynek során kialakul a Földről alkotott, a valóságot visszatükröző kognitív térképe;

- földrajzi tartalmú adatok, adatsorok alapján következtéseket von le, következményeket fogalmaz meg;
- megadott szempontok alapján rendszerezi földrajzi ismereteit, rendszerbeli viszonyokat állapít meg;
- összehasonlít tipikus tájakat, megfogalmazza azok közös és eltérő földrajzi vonásait;
- megkülönbözteti a tényeket a véleményektől.

Ugyanígy minden témakör feldolgozásakor kiemelt figyelmet kell hogy kapjon a földrajzi tartalmú információszerzés és -feldolgozás, a digitáliseszköz-használat. Ennek megfelelően a tanuló:

- megadott szempontok alapjáninformációkat gyűjt hagyományos és digitális információforrásokból;
- adatokat rendszerez és ábrázol digitális eszközök segítségével;
- digitális eszközök segítségével bemutatja szűkebb és tágabb környezetének földrajzi jellemzőit;
- megadott szempontok alapján tájakkal, országokkal kapcsolatos földrajzi tartalmú szövegeket, képi információhordozókat dolgoz fel;
- közvetlen környezetének földrajzi megismerésére terepvizsgálódást tervez és kivitelez.

A 7–8. évfolyamon a földrajz tantárgy alapóraszáma: 102 óra (34 hét). A 7. évfolyamon heti 2 óra (68 + 4 óra projekt), a 8. évfolyamon heti 1 óra (34+2 óra projekt). A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve		Javasolt óraszám
Tájékozódás a földrajzi térben		4
Közvetlen lakókörnyezetünk földrajza		5
Magyarország földrajza		25
A Kárpát-medence térsége		8
Európa és a távoli kontinensek eltérő fejlettségű térségei, tipikus tájai	Európa földrajza	25
	Az Európán kívüli kontinensek földrajza	25
A földrajzi övezetesség rendszere		6
Életünk és a gazdaság: a pénz és a munka világa		4
	Összes óraszám:	102
	Projektórák:	6

A 7. évfolyamon a földrajz tantárgy
alapóraszáma: 68 óra + 4 óra projekt óra
(összesen: 72 óra)

Földrajz témakörök
7. osztály

Témakör neve	óraszám
Tájékozódás a földrajzi térben	4
A földrajzi övezetesség rendszere	6
Az Európán kívüli kontinensek földrajza	25
Európa földrajza	25
A Kárpát-medence térsége	8

Projekt óra	4
Összesen	**72**

Tematikus egység: Tájékozódás a földrajzi térben
Órakeret: 4 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési oktatási szakasz végére:
– használja a földrajzi térben való tájékozódást segítő hagyományos és digitális eszközöket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
– tájékozódik különböző típusú és tartalmú térképeken, biztonsággal leolvassa azok információtartalmát, a térképen elhelyez földrajzi elemeket;
– gyakorlati feladatokat (pl. távolság- és helymeghatározás, utazástervezés) old meg nyomtatott és digitális térkép segítségével;
– el tud készíteni egyszerű térképvázlatokat, útvonalterveket;
– azonosítja a jelenségek időbeli jellemzőit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek
– A különböző léptékű, típusú és tartalmú térképek használatával, elemzésével és

összehasonlításával a rendszerben és összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése

– A terepi tájékozódási, valamint a térképalapú távolság- és helymeghatározási feladatok megoldása kapcsán a matematikai és logikai gondolkodás fejlesztése

– Hagyományos és digitális térképen történő távolság- és helymeghatározás segítségével a térbeli tájékozódás és a logikai gondolkodás fejlesztése

– Különböző időpontban készült űr- vagy légifelvételek és térképek párhuzamos használatával a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése

– Gyakorlati feladatok megoldása (pl. távolság- és helymeghatározás, utazástervezés) terepen, valamint nyomtatott és digitális térképek és online felületek segítségével

– Különböző típusú és tartalmú térképek tudatos használata a tanuláshoz

– A földrajzi térben való tájékozódást segítő hagyományos és egyes digitális eszközök ismerete

– A különböző léptékű, típusú és tartalmú térképek, műholdképek, légifelvételek sajátosságainak felismerése, a mindennapi életben való felhasználásuk lehetőségeinek ismerete

– Különböző időpontban készült űr- vagy légifelvételek és térképek párhuzamos használatával földrajzi megfigyelések elvégzése, problémák megoldása

– A térkép fogalma és jelrendszere

– A hagyományos és digitális térképek fajtái

– Távérzékelés és földrajzi alkalmazásai (műholdképek, légifelvételek)

– A földrajzi helymeghatározás módszerei

Fogalmak

földrajzi fokhálózat, keresőhálózat, fő- és mellékvilágtájak, méretarány, aránymérték, szintvonal

Javasolt tevékenységek

– Egy adott útvonal (pl. osztálykirándulás) útvonalának tervezése nyomtatott és digitális térképek, online felületek segítségével

– Iránytű, térkép, GPS használatának gyakorlása terepi tájékozódási feladatok, kereső játékok során

– Távolság és hely meghatározása térképen, illetve terepen

– Játékos feladatok a földrajzi helyek meghatározására megadott földrajzi

koordináták segítségével

– Alaprajzkészítés, térképvázlat-készítés szöveg, leírás alapján

– Geocaching játék

– Tematikus térképek megadott szempontok szerinti elemzése

– Különböző időpontokban készült űr- vagy légifelvételek és térképek párhuzamos használatával földrajzi megfigyelések elvégzése

Tematikus egység: A földrajzi övezetesség rendszere

Órakeret 6 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési oktatási szakasz végére:

– bemutatja a földrajzi övezetesség rendszerét, ismerteti az övezetek, övek kialakulásának okait és elhelyezkedésének térbeli jellemzőit;

– összehasonlítja az egyes övezetek, övek főbb jellemzőit, törvényszerűségeket fogalmaz meg velük összefüggésben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

– példákat nevez meg a természeti adottságok gazdálkodást, életvitelt befolyásoló szerepére;

– helyi, regionális és a Föld egészére jellemző folyamatok közötti hasonlóságokat, összefüggéseket felismer;

– példák alapján megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, ok-okozati összefüggéseket fogalmaz meg;

– ismeri a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában;

– az egyes térségek kapcsán földrajzi és környezeti veszélyeket és problémákat fogalmaz meg, valamint reflektál azokra;

– a környezeti kérdésekkel, globális problémákkal kapcsolatos álláspontját logikus érvekkel támasztja alá, javaslatot fogalmaz meg a környezeti problémák mérséklésére. Fejlesztési feladatok és ismeretek

– A földrajzi övezetesség (vízszintes, függőleges) elrendeződésének megismerésével a rendszerben történő gondolkodás fejlesztése

– Környezettudatosság fejlesztése az egyes övezeteket, öveket érintő környezeti problémák megismertetésével

– A vízszintes és függőleges övezetesség összefüggéseinek bemutatásával a természettudományos szemlélet fejlesztése

– Az egyes övezetek, övek főbb természeti jellemzőinek megismerésével és rendszerezésével az összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése

– A kontinensekről, tipikus tájakról tanult regionális földrajzi ismeretek és a földrajzi övezetesség során tanult ismeretek szintézise

– Az összefüggésekben történő földrajzi gondolkodás fejlesztése a földrajzi helyzet, a természeti adottságok és a társadalmi-gazdasági folyamatok közötti kölcsönhatás bemutatásával

–Az egyedi földrajzi jellemzők alapján az egyes földrajzi övezetek, övek tipikus tájainak felismerése

– A földrajzi övezetesség rendszerének kialakulása

– A forró, a mérsékelt és a hideg övezet törvényszerűségei és jellemzői

– A függőleges övezetesség kialakulásának

összefüggései Fogalmak

– Az időjárás és az éghajlat kapcsolatának értelmezése éghajlat, éghajlati diagram, fenntarthatóság, forró övezet és övei, függőleges övezetesség, hideg övezet és övei, környezetkárosítás, mérsékelt övezet és övei, tipikus táj

Javasolt tevékenységek

– Montázs készítése egy éghajlati területre jellemző képekből – Az éghajlati övezetek bemutatása prezentáció/kiselőadás segítségével

– Képzeletbeli riport készítése: Hogyan zajlik egy adott övben (pl. egy térítői öv) élő gyerek egy napja?

– A földrajzi övezetesség kialakulásának összefüggéseit mutató magyarázó ábrák, modellek közös értelmezése, ok-okozati összefüggések megfogalmazása

– Éghajlati diagram alapján rövid ismertető leírás készítése az adott éghajlatról

– Mit viszek a bőröndben? Egy adott éghajlati területre utazó bőröndjének összeállítása

– Szerepjáték: élethelyzetek – pl. piaci vásárlás – egy adott éghajlatú területen

– Éghajlattal kapcsolatos szövegek értelmezése grafikus rendező segítségével

– Lényegkiemelés a témához illeszkedő szövegből pl. szójegyzékkészítéssel, páros

– Az éghajlatok jellemzőinek megfogalmazása, összefüggések feltárása tematikus térképek segítségével
– Összefogásra, cselekvésre felhívó plakát készítése az egész Földet érintő éghajlatváltozás megállításáért
– Filmrészletek, képek, leírások alapján az egyes földrajzi övezetek, övek tipikus tájainak felismerése

Tematikus egység: Az Európán kívüli kontinensek
földrajza Órakeret 25 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési oktatási szakasz végére:
– megnevez az egyes kontinensekre, országcsoportokra, meghatározó jelentőségű országokra jellemző társadalmi gazdasági folyamatokat, ott előállított
– híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál;
– nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt; termékeket, szolgáltatásokat;
– probléma- és értékközpontú megközelítéssel jellemzi Európa és az Európán kívüli kontinensek tipikus tájait, településeit, térségeit;
– bemutatja a nemzetközi szintű munkamegosztás és fejlettségbeli különbségek következményeit. kialakulásának okait és A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
– ismeri és értelmezi a társadalmi-gazdasági fejlettségbeli különbségek leírására alkalmazott mutatókat;
– népesség- és településföldrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le;
– foglalkoztatási adatokat értelmez következtetéseket von le belőlük
– példák alapján megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, megnevezi és ok-okozati összefüggéseiben bemutatja a globálissá váló környezeti problémákat;
– a környezeti kérdésekkel, globális problémákkal kapcsolatos álláspontját logikus érvekkel támasztja alá, javaslatot fogalmaz meg a környezeti problémák mérséklésére.

Fejlesztési feladatok és ismeretek
– A kontinensek főbb országainak, országcsoportjainak, jellemző tájainak és térségeinek

megismerésével és elemzésével a világtér-szemlélet fejlesztése és Amerika társadalmi jellemzőinek, ellentmondásainak példáján

– Az analógiás gondolkodás fejlesztése a tipikus tájak elemzésének példáján

– A sokféleségben rejlő azonosságok és különbségek összehasonlítási képességének fejlesztése Afrika, Ázsia, Amerika társadalmi és gazdasági jellemzői példáján

– A földrajzi tényezők életmódot, gazdálkodást meghatározó szerepének bemutatása

– A gazdasági fejlettség területi különbségeinek, annak okainak, illetve társadalmi és környezeti következményeinek feltárása

– Összefüggések felismerése példákon keresztül a társadalmi gazdasági jellemzők és a természeti adottságok, a történelmi események, a világban zajló gazdasági folyamatok kapcsolataiban

– Tájékozódás az ábrázolt térben, a térbeli viszonyok felismerése térkép segítségével

– A regionális társadalmi-gazdasági és környezeti problémák világméretűvé válásának igazolása példák alapján

– Az országok közötti különböző típusú együttműködések (környezeti, gazdasági stb.) szükségességének igazolása példák alapján

– Tipikus tájak, települések, térségek több szempont szerinti logikus bemutatása

– A problémamegoldó és az értékelő gondolkodás fejlesztése Afrika, Ázsia

– A személyes és társas kompetenciák fejlesztése a különböző tanulási stratégiák alkalmazásával

– A véleményalkotás és vitakészség fejlesztése a kontinensek kulturális sokszínűségének jellemzői alapján

– A környezettudatosság fejlesztése az elsivatagosodás, a világtengert veszélyeztető folyamatok, az árvizek, a trópusi esőerdők irtásának és egyéb környezet állapotát veszélyeztető folyamatok; India társadalmi és gazdasági fejlődésének folyamatai és problémái környezetszennyező tevékenységek példáján

– Afrika társadalmi és gazdasági életét meghatározó természetföldrajzi jellemzők és problémák (elsivatagosodás, éhínség, aszály); Afrika társadalmi és gazdasági fejlődésének problémái, élet és gazdálkodás a tipikus tájakon; afrikai példák a természeti tényezők és a gazdasági, társadalmi viszonyok közötti kapcsolatokra

– Ausztrália és Óceánia természeti, társadalmi és gazdasági jellemzői és problémái

– A sarkvidékek és a világtenger jellemzői és problémái, a sarkvidékeket és a világtengert veszélyeztető folyamatok

– Amerika társadalmi és gazdasági fejlődésének természeti és társadalmi-gazdasági tényezői, jellemzői és problémái, élet az óriásvárosokban; az Amerikai Egyesült Államok gazdasági fejlődése és világgazdasági szerepe, az amerikai kultúra a mindennapokban; Latin-Amerika társadalmi és gazdasági fejlődésének jellemzői és problémái, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok

– Ázsia társadalmi és gazdasági életét meghatározó természetföldrajzi folyamatok és természeti veszélyek (árvizek, földrengések, tájfunok, tengerszint emelkedése); Ázsia társadalmi és gazdasági fejlődésének jellemzői és problémái, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok; kulturális sokszínűség Ázsiában; Japán, illetve a világgazdaság kelet- és délkelet-ázsiai szereplőinek társadalmi és gazdasági fejlődése, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok, élet és gazdálkodás a tipikus tájakon; Kína társadalmi és gazdasági fejlődésének folyamatai és problémái (népesedési problémák, (népesedési problémák, kétarcúság), a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok Fogalmak éhségövezet, eladósodás, élelmezési válság, elsivatagosodás, emberfajták, fenntarthatóság, gazdasági szerkezet, globalizáció, népességrobbanás, népességtömörülés, nyomornegyed, őslakos, perifériatérség, rezervátum, termelési módok (farmgazdaság, monokultúra, nagybirtok, nomád pásztorkodás, oázisgazdálkodás, parasztgazdaság, teraszos művelés, ültetvényes gazdálkodás, vándorló [nomád] állattenyésztés, vegyes gazdálkodás), tömegturizmus, túlhalászás, túllegeltetés, városfejlődés (városodás, városiasodás), világvallások, világgazdasági hatalom (centrumtérség)

Topográfiai ismeretek

Afrika

Szerkezeti egységek, tájak: Afrikai-árokrendszer, Atlasz, Kelet-afrikai magasföld, Kilimandzsáró (Kilimandzsáró-csoport), Kongó-medence, Madagaszkár, Szahara, Teleki-vulkán; Száhel (öv) Vízrajz: Csád-tó, Guineai-öböl, Kongó, Nílus, Szuezi-csatorna, Tanganyika-tó, Viktória-tó, Vörös-tenger Országok: Dél-afrikai Köztársaság, Egyiptom, Kenya, Marokkó, Nigéria Városok: Alexandria, Fokváros, Johannesburg, Kairó

Amerika

A földrész részei: Észak-Amerika, Közép-Amerika, Dél-Amerika Tájak: Alaszka, Amazonas-medence, Andok, Antillák, Appalache hegység (Appalache), Brazil-felföld,

Floridai-félsziget (Florida), Grönland, Guyanai-hegyvidék, Hawaii-szigetek, Kaliforniai-félsziget, Kordillerák, Labrador-félsziget (Labrador), Mexikói-fennsík, Mississippi-alföld, Mount St. Helens, Paraná-alföld, préri, Sziklás hegység, Szilícium-völgy Vízrajz: Amazonas, Colorado, Karib (Antilla)-tenger, Mexikói-öböl, Mississippi, Nagy-tavak, Niagara-vízesés, Panama-csatorna, Szt. Lőrinc-folyó Országok: Argentína, Amerikai Egyesült Államok, Brazília, Kanada, Mexikó Városok: Brazíliaváros, Buenos Aires, Chicago, Houston, Los Angeles, Mexikóváros, Montréal, New Orleans, New York, Ottawa, Rio de Janeiro, San Francisco, Washington DC

Ausztrália és Óceánia
Tájak: Ausztráliai-alföld, Nagy-Artézi-medence, Nagy-korallzátony, Nagy-Vízválasztó-hegység, Új-Guinea Országok: Ausztrália, Új-Zéland

Városok: Canberra, Melbourne, Sydney, Wellington

Ázsia
A földrész meghatározó egységei, jelentős földrajzi helyszínek: Arab félsziget, Csomolungma (Mt. Everest), Dekkán-fennsík, Dél-kínai hegyvidék, Fudzsi, Fülöp-szigetek, Góbi, Himalája, Indokínai-félsziget, Japán-szigetek, Kaszpi-mélyföld, Kaukázus, Kínai-alföld, Kis-Ázsia, Koreai-félsziget, Közép-szibériai-fennsík, Krakatau, Nyugat-szibériai alföld, Szibéria, Takla-Makán, Tibet, Tien-san, Turáni-alföld Vízrajz: Aral-tó, Bajkál-tó, Boszporusz, Eufrátesz, Holt-tenger, Indus, Jangce, Japán-tenger, Jeges-tenger, Jenyiszej, Gangesz, Kaszpi-tenger, Ob, Perzsa-öböl (Perzsa (Arab)-öböl), Sárga-folyó, Tigris

Országok: Egyesült Arab Emírségek, Dél-Korea (Koreai Köztársaság), India, Indonézia, Irak, Irán, Izrael, Japán, Kazahsztán, Kína, Kuvait, Malajzia, Szaúd-Arábia

Városok: Bagdad, Hongkong, Isztambul, Jakarta, Jeruzsálem, Mekka, Peking, Sanghaj, Szingapúr, Szöul, Teherán, Tel Aviv-Jaffa, Tokió, Újdelhi

Javasolt tevékenységek
– Kontinensekre, országokra jellemző képek keresése az interneten, azokból montázs készítése
– Kontinensek földrajzi jellemzőit összehasonlító grafikus rendező készítése

– Az én kontinensem

– szubjektív térkép készítése egy adott kontinensről

– Az egyes kontinensek tipikus tájainak bemutatása tanulócsoportok által készített modellek segítségével

– Az egyes kontinensekkel kapcsolatos kvízjáték készítése és megoldása pármunkában online felületen

– A kontinens országainak, országcsoportjainak bemutatása pl. szakértői mozaik, kooperatív technika, helyszínépítés, prezentációkészítés, tanulói kiselőadás segítségével

– Kapcsolati háló, logikai lánc felrajzolása a nemzetközi szintű munkamegosztás bemutatására

– Távoli népek, nemzetiségek jellegzetes szokásainak, kulturális sajátosságainak bemutatása helyzet-, szerep-, empátiagyakorlat vagy helyszínépítés módszerével

– Különböző tartalmú tematikus térképek megadott szempontok alapján történő összevetése, következtetések megfogalmazása

– Egy adott témához kapcsolódó adatok gyűjtése, rendszerezése, szemléletes megjelenítése és értelmezése

– Virtuális séta, kirándulás összeállítása egy kiválasztott világörökségi helyszínen, illetve országban

– Beszélgetés, vita a híradásokban közölt aktuális információkról, önálló vélemény megfogalmazása

– Élménybeszámoló egy átélt vagy elképzelt távoli utazásról, irányított szempontok alapján

– Fejlettségbeli területi különbségek leírására alkalmas társadalmi-gazdasági mutatók elemzése, a felzárkózás lehetőségeinek megfogalmazása

– Ország, illetve táj névjegyeinek tervezése és elkészítése

– Projektmódszer: tematikus (pl. sivatagok, világvárosok stb.) világkörüli út összeállítása és bemutatása

– A regionális társadalmi-gazdasági és környezeti problémák világméretűvé válásának igazolása példák alapján. Környezeti problémák okozta élethelyzetek bemutatása szerep-, empátia- és helyzetgyakorlattal – Kommentek írása a híradásokban közölt regionális földrajzi információkra

– Élet az óriásvárosokban az Amerikai Egyesült
Államokban – képregénykészítés

– Gyűjtőmunka: kulturális hatások mindennapjainkban, pl. az amerikai és a kínai

kultúra hatásának példái a mindennapokban

– Egy tipikus tájat bemutató képzeletbeli fotókiállítás ismertetőjének elkészítése pármunkában

– Hajónapló készítése földrajzi jellemzők felhasználásával, pl. Dél-Amerika képzeletbeli körülhajózása alapján

– Egy adott témához kapcsolódó adatok gyűjtése, rendszerezése, szemléletes megjelenítése és értelmezése

– Virtuális séta, kirándulás összeállítása egy kiválasztott világörökségi helyszínen, illetve országban

– Beszélgetés, vita a híradásokban közölt aktuális információkról, önálló vélemény megfogalmazása

– Élménybeszámoló egy átélt vagy elképzelt távoli utazásról, irányított szempontok alapján

– Fejlettségbeli területi különbségek leírására alkalmas társadalmi-gazdasági mutatók elemzése, a felzárkózás lehetőségeinek megfogalmazása

– Ország, illetve táj névjegyeinek tervezése és elkészítése

– Projektmódszer: tematikus (pl. sivatagok, világvárosok stb.) világkörüli út összeállítása és bemutatása

– A regionális társadalmi-gazdasági és környezeti problémák világméretűvé válásának igazolása példák alapján. Környezeti problémák okozta élethelyzetek bemutatása szerep-, empátia- és helyzetgyakorlattal

– Kommentek írása a híradásokban közölt regionális földrajzi információkra

– Élet az óriásvárosokban az Amerikai Egyesült Államokban – képregénykészítés

– Gyűjtőmunka: kulturális hatások mindennapjainkban, pl. az amerikai és a kínai kultúra hatásának példái a mindennapokban

Tematikus egység: Európa földrajza

Órakeret 25 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési oktatási szakasz végére:

– megnevez az egyes kontinensekre, országcsoportokra, meghatározó jelentőségű országokra jellemző társadalmi gazdasági folyamatokat, szolgáltatásokat; ott előállított termékeket,

– probléma- és értékközpontú megközelítéssel jellemzi Európa és az Európán

kívüli kontinensek tipikus tájait, településeit, térségeit;

– ismerteti az Európai Unió társadalmi-gazdasági jellemzőit, példákkal igazolja világgazdasági szerepét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

– ismeri és értelmezi a társadalmi-gazdasági fejlettségbeli különbségek leírására alkalmazott mutatókat;

– népesség- és településföldrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le;

– foglalkoztatási adatokat értelmez következtetéseket von le belőlük; és elemez,

– bemutatja a nemzetközi szintű munkamegosztás és fejlettségbeli különbségek következményeit; kialakulásának okait és

– elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt;

– ismeri a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

– híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál;

– reális alapokon nyugvó magyarság- és Európa-tudattal rendelkezik;

– nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt.

– Európa főbb országainak, országcsoportjainak, jellemző tájainak és térségeinek megismerésével és elemzésével a térszemlélet fejlesztése

– A problémamegoldó gondolkodás, valamint a rendszerben és összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése az Európát jellemző nemzetközi szintű munkamegosztás és fejlettségbeli különbségek okainak és következményeinek, jellemző társadalmi-gazdasági folyamatainak elemzése során

– Egyes országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése által a szociális kompetenciák fejlesztése

– Európa térségeinek természeti-környezeti, valamint társadalmi-gazdasági jellemzőinek és folyamatainak komplex, problémacentrikus látásmóddal történő feldolgozása során a fenntartható fejlődés és környezettudatosság szemléletének fejlesztése

– Az Európai Unió társadalmi-gazdasági jellemzőinek ismertetése, világgazdasági szerepének igazolása példákkal

– Tipikus európai tájak, települések, térségek jellemzése, komplex és problémacentrikus vizsgálata – Az Európai Unió és Európa jövője a fenntartható fejlődés jegyében
– Európa sokszínű kulturális öröksége és jövője Fogalmak
– A témába vágó aktualitásokra, híradásokban közölt regionális földrajzi információkra történő reflektálással a felelős önálló véleményformálás fejlesztése
– Európa főbb országainak, országcsoportjainak, meghatározó jelentőségű társadalmi-gazdasági megnevezése folyamatainak

Fogalmak:
agglomeráció, deltatorkolat, elöregedő társadalom, Európai Unió, fjord, gazdasági szerkezetváltás, gleccser, jégkorszak, K+F (innováció), karsztvidék, „kék banán”, munkanélküliség, „napfényövezet”, tagolatlan part, tagolt part, tölcsértorkolat, vendégmunkás

Topográfiai ismeretek
A földrész részei: Dél-Európa, Észak-Európa, Kelet-Európa, Kelet Közép-Európa, Közép-Európa, Nyugat-Európa; Egyéb földrajzi helyszínek: Alpok, Appenninek, Appennini félsziget, Azori-szigetek, Balkán-félsziget, Balkán-hegység, Brit-szigetek, Cseh medence, Ciprus, Dalmácia, Dinári-hegység, Duna-delta, Etna, Finn tóvidék, Francia-középhegység, Genfi-tó, Germán-alföld, Holland mélyföld, Izland, Kárpátok, Kelet-európai-síkság, Kréta, Lengyel alföld, Lengyel-középhegység, Londoni-medence, Mont Blanc, Morva medence, Német-középhegység, Párizsi-medence, Pennine-hegység (Pennine), Pireneusi (Ibériai)-félsziget, Pireneusok, Skandináv félsziget, Skandináv-hegység, Szicília, Szilézia, Urál, Vezúv; Vízrajz: Adriai-tenger, Balti-tenger, Boden-tó, Dnyeper, Duna, Duna Majna–Rajna vízi út, Ebro, Elba, Északi-tenger, Fekete-tenger, Földközi-tenger, La Manche, Ladoga-tó, Odera, Olt, Pó, Rajna, Rhône, Szajna, Száva, Temze, Vág, Visztula, Volga Európa országai, jelentős gazdasági és kulturális központjai

Javasolt tevékenységek
– Az én Európám – szubjektív térkép készítése Európáról
– Európa tipikus tájainak bemutatása tanulócsoportok által készített modellek segítségével
– Európával kapcsolatos kvízjáték készítése és megoldása pármunkában online felületen
– A kontinens országainak, országcsoportjainak bemutatása pl. szakértői mozaik,

kooperatív technika, helyszínépítés, prezentációkészítés, tanulói kiselőadás segítségével

– Kapcsolati háló, logikai lánc felrajzolása a nemzetközi szintű munkamegosztás bemutatására

– Európai népek, nemzetiségek jellegzetes szokásainak, kulturális sajátosságinak bemutatása helyzet-, szerep-, empátiagyakorlat vagy helyszínépítés módszerével

– Különböző tartalmú tematikus térképek megadott szempontok alapján történő összevetése, komplex elemzése

– Egy adott témához kapcsolódó adatok gyűjtése, rendszerezése, szemléletes megjelenítése és értelmezése

– Helyzetgyakorlat – Virtuális séta összeállítása egy kiválasztott európai nemzeti parkban, geoparkban, világörökségi helyszínen

– Beszélgetés, vita a híradásokban közölt aktuális információkról, önálló vélemény megfogalmazása

– Élménybeszámoló egy átélt vagy elképzelt európai utazásról, irányított szempontok alapján

– Gyűjtőmunka új európai nagyberuházásokról, az Európai Unióban található cégek magyarországi telephelyválasztásáról

– A településen és környékén európai támogatásból megvalósult fejlesztések bemutatása önálló gyűjtőmunka alapján

– Európa fejlettségbeli területi különbségeinek leírására alkalmas társadalmi-gazdasági mutatók elemzése, a felzárkózás lehetőségeinek megfogalmazása

– Európa jövője – plakátkészítés – Ország, illetve táj névjegyének tervezése és elkészítése

– Projektmódszer: tematikus (pl. kikötők, magashegységi tájak stb.) európai körutazás összeállítása és a tervek bemutatása

Tematikus egység: A Kárpát-medence térsége

Órakeret 8 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési oktatási szakasz végére:

– rendszerezi, csoportosítja és értékeli Magyarország és a Kárpát-medence térségének természeti és társadalmi gazdasági erőforrásait, illetve bemutatja a természeti és társadalmi adottságok szerepének, jelentőségének időbeli változásait, a területi fejlettség különbségeit;

– példák alapján megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, megnevezi és ok-okozati összefüggéseiben bemutatja a globálissá váló

környezeti problémákat. A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

– elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt;

– bemutatja a nemzetközi szintű munkamegosztás és a fejlettségbeli különbségek kialakulásának okait és következményeit;

– következtet Magyarország és a Kárpát-medence térségében előforduló természeti és környezeti veszélyek kialakulásának okaira, várható következményeire, térbeli jellemzőire;

– híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál; – nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

– A térszemlélet fejlesztése Magyarország területének a Kárpát medence egészében való földrajzi értelmezésével

– A felelős, tényeken alapuló véleményalkotás képességének támogatása a Kárpát-medence térségében előforduló környezeti és természeti veszélyek kialakulásának példáján

– Az összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése a medencejelleg közvetlen és következményeinek felismerésével közvetett földrajzi

– A szociális kompetencia fejlesztése a Kárpát-medence népeinek, országainak együttműködésében rejlő lehetőségek és korlátok felismerésével

– A Kárpát-medence és környezete természeti és társadalmi gazdasági erőforrásainak rendszerezése, értékelése

– Az egyes nagytájak, illetve régiók természeti, társadalmi gazdasági és környezeti jellemzőinek felismerése és összehasonlítása

– A Kárpát-medence térségében előforduló környezeti és természeti veszélyek kialakulásához vezető összefüggések és következmények értelmezése okok,

– A Kárpát-medence idegenforgalmi adottságainak, az idegenforgalom jelentőségének értékelése

– A Kárpát-medence térségében meglévő területi fejlettségbeli különbségek okainak és következményeinek feltárása

– A medence mint társadalmi-gazdasági egység

– Medencejelleg és következményei a Kárpát-medencében – A Kárpát-medence térségének nagytájai

– Természeti erőforrások, táji és kulturális értékek a Kárpát medence térségében

Fogalmak:
autonómia, éghajlatváltozás, erdőgazdálkodás, gazdasági átalakulás, húzóágazat, idegenforgalom, nemzeti kisebbség, népességvándorlási folyamatok, néprajzi csoport, néprajzi táj, tájhasználat, talajpusztulás

Topográfiai ismeretek
Tájak, történelmi és néprajzi tájnevek: Bécsi-medence, Burgenland (Őrvidék), Csallóköz, Délvidék, Déli-Kárpátok, Erdély, Erdélyi-közép hegység, Erdélyi-medence, Északkeleti-Kárpátok, Északnyugati Kárpátok, Felvidék, Hargita, Kárpátalja, Kárpát-medence, Keleti Kárpátok, Magas-Tátra, Székelyföld, Vajdaság, Vereckei-hágó;

Városok: Arad, Beregszász, Csíkszereda, Eszék, Kassa, Kolozsvár, Marosvásárhely, Munkács, Nagyvárad, Pozsony, Révkomárom, Szabadka, Székelyudvarhely, Temesvár, Újvidék, Ungvár

Javasolt tevékenységek
– Élménybeszámoló készítése egy Kárpát-medencében tett kirándulásról
– Tértágítás és térszűkítés, tájrendszerezés képek és térképrészletek alapján Magyarország és a Kárpát-medence viszonylatában
– Fotógaléria összeállítása a Kárpát-medence tájainak és országainak bemutatására, narráció elkészítése pármunkában
– A térségben előforduló környezeti és természeti veszélyek bemutatása irányított esetelemzéssel
– A medencejelleg következményeinek feltárása logikai lánc alkotásával
– A térség erőforrásainak rendszerezése táblázatban, időbeli változásának bemutatása diagramon
– Az egyes nagytájak természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzőinek felismerése játékos formában képek, fotómontázs, irodalmi részlet, lényegkiemelő tanulói rajz stb. alapján
– Projektfeladat: utazási kiállítás tervezése a Kárpát-medence természeti és kulturális értékeinek bemutatására
– Kooperatív módszerek alkalmazásával adatgyűjtés, rendszerezés és -bemutatás a Kárpát-medence térségének társadalmi-gazdasági folyamatiról, a területi fejlettség

különbségeiről

– Projektfeladat: Kárpát-medence modelljének elkészítése pl. homokasztalon

– Projektfeladat: egy Kárpát-medencei osztálykirándulás útvonalának és programtervének kidolgozása

Továbbhaladás feltételei a 7. évfolyam végén

– A tanuló tájékozódjon különböző típusú és tartalmú térképeken, biztonsággal olvassa le azok információtartalmát, a térképen tudjon elhelyezni földrajzi elemeket.

– A tanuló be tudja mutatni a földrajzi övezetesség rendszerét, ismerteti az övezetek, övek kialakulásának okait és elhelyezkedésének térbeli jellemzőit;

– Képes összehasonlítani az egyes övezetek, övek főbb jellemzőit, törvényszerűségeket fogalmaz meg velük összefüggésben.

– Nevezze meg az egyes kontinensekre, országcsoportokra, meghatározó jelentőségű országokra jellemző társadalmi gazdasági folyamatokat, ott előállított termékeket, szolgáltatásokat.

– A tanuló ismerje és értelmezze a társadalmi-gazdasági fejlettségbeli különbségek leírására alkalmazott mutatókat;

– népesség- és településföldrajzi információk alapján jellemzőket fogalmazzon meg, következtetéseket vonjon le;

– Ismerje a tanult kontinensek, országok természeti, társadalmi és gazdasági jellemzőit és problémáit

– Ismerje az Európai Unió társadalmi-gazdasági jellemzőit, példákkal igazolja világgazdasági szerepét.

– Ismerje a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában.

– Európa főbb országainak, országcsoportjainak, jellemző tájainak és térségeinek ismerete és elemzése

– Európa főbb országainak, országcsoportjainak, meghatározó jelentőségű társadalmi-gazdasági folyamatainak megnevezése, ismerete

– atlaszhasználat, topográfiai ismeretek elsajátítása.

A 8. évfolyamon a földrajz tantárgy alapóraszáma: 34

óra. A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Az Európán kívüli kontinensek földrajza – Amerika, Afrika és Ázsia földrajza	16
A földrajzi övezetesség rendszere	8
Életünk és a gazdaság: a pénz és a munka világa	10
Összes óraszám:	34

TÉMAKÖR: Az Európán kívüli kontinensek földrajza – Amerika, Afrika és Ázsia földrajza
ÓRASZÁM: 16 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
– megnevez az egyes kontinensekre, országcsoportokra, meghatározó jelentőségű országokra jellemző társadalmi-gazdasági folyamatokat, ott előállított termékeket, szolgáltatásokat;
– probléma- és értékközpontú megközelítéssel jellemzi Európa és az Európán kívüli kontinensek tipikus tájait, településeit, térségeit;
– bemutatja a nemzetközi szintű munkamegosztás és fejlettségbeli különbségek kialakulásának okait és következményeit.
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
– ismeri és értelmezi a társadalmi-gazdasági fejlettségbeli különbségek leírására alkalmazott mutatókat;
– népesség- és településföldrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le;
– foglalkoztatási adatokat értelmez és elemez, következtetéseket von le belőlük;
– híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál;
– nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt;
– példák alapján megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, megnevezi és ok-okozati összefüggéseiben bemutatja a globálissá váló környezeti problémákat;
– a környezeti kérdésekkel, globális problémákkal kapcsolatos álláspontját logikus érvekkel támasztja alá, javaslatot fogalmaz meg a környezeti problémák mérséklésére.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

– A kontinensek főbb országainak, országcsoportjainak, jellemző tájainak és térségeinek megismerésével és elemzésével a világtér-szemlélet fejlesztése
– A földrajzi tényezők életmódot, gazdálkodást meghatározó szerepének bemutatása
– A gazdasági fejlettség területi különbségeinek, annak okainak, illetve társadalmi és környezeti következményeinek feltárása
– Összefüggések felismerése példákon keresztül a társadalmi-gazdasági jellemzők és a természeti adottságok, a történelmi események, a világban zajló gazdasági folyamatok kapcsolataiban
– Tájékozódás az ábrázolt térben, a térbeli viszonyok felismerése térkép segítségével
– A regionális társadalmi-gazdasági és környezeti problémák világméretűvé válásának igazolása példák alapján
– Az országok közötti különböző típusú együttműködések (környezeti, gazdasági stb.) szükségességének igazolása példák alapján
– Tipikus tájak, települések, térségek több szempont szerinti logikus bemutatása
– A problémamegoldó és az értékelő gondolkodás fejlesztése Afrika, Ázsia és Amerika társadalmi jellemzőinek, ellentmondásainak példáján
– Az analógiás gondolkodás fejlesztése a tipikus tájak elemzésének példáján
– A sokféleségben rejlő azonosságok és különbségek összehasonlítási képességének fejlesztése Afrika, Ázsia, Amerika társadalmi és gazdasági jellemzői példáján
– A személyes és társas kompetenciák fejlesztése a különböző tanulási stratégiák alkalmazásával
– A véleményalkotás és vitakészség fejlesztése a kontinensek kulturális sokszínűségének jellemzői alapján
– A környezettudatosság fejlesztése az elsivatagosodás, a világtengert veszélyeztető folyamatok, az árvizek, a trópusi esőerdők irtásának és egyéb környezetszennyező tevékenységek példáján
– Afrika társadalmi és gazdasági életét meghatározó természetföldrajzi jellemzők és problémák (elsivatagosodás, éhínség, aszály); Afrika társadalmi és gazdasági fejlődésének problémái, élet és gazdálkodás a tipikus tájakon; afrikai példák a természeti tényezők és a gazdasági, társadalmi viszonyok közötti kapcsolatokra
– Amerika társadalmi és gazdasági fejlődésének természeti és társadalmi- gazdasági tényezői, jellemzői és problémái, élet az óriásvárosokban; az Amerikai Egyesült Államok gazdasági fejlődése és világgazdasági szerepe, az amerikai kultúra a mindennapokban;

Latin-Amerika társadalmi és gazdasági fejlődésének jellemzői és problémái, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok

– Ázsia társadalmi és gazdasági életét meghatározó természetföldrajzi folyamatok és természeti veszélyek (árvizek, földrengések, tájfunok, tengerszint emelkedése); Ázsia társadalmi és gazdasági fejlődésének jellemzői és problémái, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok; kulturális sokszínűség Ázsiában; Japán, illetve a világgazdaság kelet- és délkelet-ázsiai szereplőinek társadalmi és gazdasági fejlődése, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok, élet és gazdálkodás a tipikus tájakon; Kína társadalmi és gazdasági fejlődésének folyamatai és problémái (népesedési problémák, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok; India társadalmi és gazdasági fejlődésének folyamatai és problémái (népesedési problémák, kétarcúság), a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok

FOGALMAK

éhségövezet, eladósodás, élelmezési válság, globalizáció, népességrobbanás, nyomornegyed, perifériatérség, rezervátum, termelési módok (farmgazdaság, monokultúra, nagybirtok, nomád pásztorkodás, oázisgazdálkodás, parasztgazdaság, teraszos művelés, ültetvényes gazdálkodás, vándorló [nomád] állattenyésztés, vegyes gazdálkodás), tömegturizmus, túlhalászás, túllegeltetés, városfejlődés (városodás, városiasodás), világvallások, világgazdasági hatalom (centrumtérség)

TOPOGRÁFIAI ISMERETEK

Afrika

Szerkezeti egységek, tájak: Afrikai-árokrendszer, Atlasz, Kelet-afrikai-magasföld, Kilimandzsáró (Kilimandzsáró-csoport), Kongó-medence, Madagaszkár, Szahara, Teleki-vulkán; Száhel (öv)

Vízrajz: Csád-tó, Guineai-öböl, Kongó, Nílus, Szuezi-csatorna, Tanganyika-tó, Viktória-tó, Vörös-tenger

Országok: Dél-afrikai Köztársaság, Egyiptom, Kenya, Marokkó,

Nigéria Városok: Alexandria, Fokváros, Johannesburg, Kairó

Amerika

A földrész részei: Észak-Amerika, Közép-Amerika, Dél-Amerika

Tájak: Alaszka, Amazonas-medence, Andok, Antillák, Appalache-hegység

(Appalache), Brazil-felföld, Floridai-félsziget (Florida), Grönland, Guyanai-hegyvidék, Hawaii-szigetek, Kaliforniai-félsziget, Kordillerák, Labrador-félsziget (Labrador), Mexikói-fennsík, Mississippi-alföld, Mount St. Helens, Paraná-alföld, préri, Sziklás-hegység, Szilícium-völgy Vízrajz: Amazonas, Colorado, Karib (Antilla)-tenger, Mexikói-öböl, Mississippi, Nagy-tavak, Niagara- vízesés, Panama-csatorna, Szt. Lőrinc-folyó

Országok: Argentína, Amerikai Egyesült Államok, Brazília, Kanada, Mexikó

Városok: Brazíliaváros, Buenos Aires, Chicago, Houston, Los Angeles, Mexikóváros, Montréal, New Orleans, New York, Ottawa, Rio de Janeiro, San Francisco, Washington DC

Ázsia

A földrész meghatározó egységei, jelentős földrajzi helyszínek: Arab-félsziget, Csomolungma (Mt. Everest), Dekkán-fennsík, Dél-kínai-hegyvidék, Fudzsi, Fülöp-szigetek, Góbi, Himalája, Indokínai- félsziget, Japán-szigetek, Kaszpi-mélyföld, Kaukázus, Kínai-alföld, Kis-Ázsia, Koreai-félsziget, Közép- szibériai-fennsík, Krakatau, Nyugat-szibériai-alföld, Szibéria, Takla-Makán, Tibet, Tien-san, Turáni- alföld

Vízrajz: Aral-tó, Bajkál-tó, Boszporusz, Eufrátesz, Holt-tenger, Indus, Jangce, Japán-tenger, Jeges- tenger, Jenyiszej, Gangesz, Kaszpi-tenger, Ob, Perzsa-öböl (Perzsa (Arab)-öböl), Sárga-folyó, Tigris

Országok: Egyesült Arab Emírségek, Dél-Korea (Koreai Köztársaság), India, Indonézia, Irak, Irán, Izrael, Japán, Kazahsztán, Kína, Kuvait, Malajzia, Szaúd-Arábia

Városok: Bagdad, Hongkong, Isztambul, Jakarta, Jeruzsálem, Mekka, Peking, Sanghaj, Szingapúr, Szöul, Teherán, Tel Aviv-Jaffa, Tokió, Újdelhi

TEVÉKENYSÉGEK

– Az én kontinensem – szubjektív térkép készítése egy adott kontinensről
– Az egyes kontinensekkel kapcsolatos kvízjáték készítése és megoldása pármunkában online felületen
– A kontinens országainak, országcsoportjainak bemutatása pl. szakértői mozaik, kooperatív technika, helyszínépítés, prezentációkészítés, tanulói kiselőadás segítségével
– Kapcsolati háló, logikai lánc felrajzolása a nemzetközi szintű munkamegosztás bemutatására

– Távoli népek, nemzetiségek jellegzetes szokásainak, kulturális sajátosságainak bemutatása helyzet-, szerep-, empátiagyakorlat vagy helyszínépítés módszerével
– Különböző tartalmú tematikus térképek megadott szempontok alapján történő összevetése, következtetések megfogalmazása
– Beszélgetés, vita a híradásokban közölt aktuális információkról, önálló vélemény megfogalmazása
– Élménybeszámoló egy átélt vagy elképzelt távoli utazásról, irányított szempontok alapján
– Fejlettségbeli területi különbségek leírására alkalmas társadalmi-gazdasági mutatók elemzése, a felzárkózás lehetőségeinek megfogalmazása
– Ország, illetve táj névjegyeinek tervezése és elkészítése
– A regionális társadalmi-gazdasági és környezeti problémák világméretűvé válásának igazolása példák alapján. Környezeti problémák okozta élethelyzetek bemutatása szerep-, empátia- és helyzetgyakorlattal

TÉMAKÖR: A földrajzi övezetesség rendszere
ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
– bemutatja a földrajzi övezetesség rendszerét, ismerteti az övezetek, övek kialakulásának okait és elhelyezkedésének térbeli jellemzőit;
– összehasonlítja az egyes övezetek, övek főbb jellemzőit, törvényszerűségeket fogalmaz meg velük összefüggésben.
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
– példákat nevez meg a természeti adottságok gazdálkodást, életvitelt befolyásoló szerepére;
– helyi, regionális és a Föld egészére jellemző folyamatok közötti hasonlóságokat, összefüggéseket felismer;
– példák alapján megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, ok-okozati összefüggéseket fogalmaz meg;
– ismeri a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában;

– az egyes térségek kapcsán földrajzi és környezeti veszélyeket és problémákat fogalmaz meg, valamint reflektál azokra;
– a környezeti kérdésekkel, globális problémákkal kapcsolatos álláspontját logikus érvekkel támasztja alá, javaslatot fogalmaz meg a környezeti problémák mérséklésére.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

– A földrajzi övezetesség (vízszintes, függőleges) elrendeződésének megismerésével a rendszerben történő gondolkodás fejlesztése
– Az egyes övezetek, övek főbb természeti jellemzőinek megismerésével és rendszerezésével az összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése
– Környezettudatosság fejlesztése az egyes övezeteket, öveket érintő környezeti problémák megismertetésével
– A vízszintes és függőleges övezetesség összefüggéseinek bemutatásával a természettudományos szemlélet fejlesztése
– A kontinensekről, tipikus tájakról tanult regionális földrajzi ismeretek és a földrajzi övezetesség során tanult ismeretek szintézise
– Az összefüggésekben történő földrajzi gondolkodás fejlesztése a földrajzi helyzet, a természeti adottságok és a társadalmi-gazdasági folyamatok közötti kölcsönhatás bemutatásával
– Az időjárás és az éghajlat kapcsolatának értelmezése
– Az egyedi földrajzi jellemzők alapján az egyes földrajzi övezetek, övek tipikus tájainak felismerése
– A földrajzi övezetesség rendszerének kialakulása
– A forró, a mérsékelt és a hideg övezet törvényszerűségei és jellemzői
– A függőleges övezetesség kialakulásának összefüggései

FOGALMAK

éghajlat, éghajlati diagram, fenntarthatóság, forró övezet és övei, függőleges övezetesség, hideg övezet és övei, környezetkárosítás, mérsékelt övezet és övei, tipikus táj

TEVÉKENYSÉGEK

– Montázs készítése egy éghajlati területre jellemző képekből
– Az éghajlati övezetek bemutatása prezentáció/kiselőadás segítségével

– Képzeletbeli riport készítése: Hogyan zajlik egy adott övben (pl. egy térítői öv) élő gyerek egy napja?
– A földrajzi övezetesség kialakulásának összefüggéseit mutató magyarázó ábrák, modellek közös értelmezése, ok-okozati összefüggések megfogalmazása
– Éghajlati diagram alapján rövid ismertető leírás készítése az adott éghajlatról
– Mit viszek a bőröndben? Egy adott éghajlati területre utazó bőröndjének összeállítása
– Szerepjáték: élethelyzetek – pl. piaci vásárlás – egy adott éghajlatú területen
– Éghajlattal kapcsolatos szövegek értelmezése grafikus rendező segítségével
– Lényegkiemelés a témához illeszkedő szövegből pl. szójegyzékkészítéssel, páros szövegfeldolgozással, ablakmódszerrel
– Az éghajlatok jellemzőinek megfogalmazása, összefüggések feltárása tematikus térképek segítségével
– Összefogásra, cselekvésre felhívó plakát készítése az egész Földet érintő éghajlatváltozás megállításáért
– Filmrészletek, képek, leírások alapján az egyes földrajzi övezetek, övek tipikus tájainak felismerése

TÉMAKÖR: Életünk és a gazdaság: a pénz és a munka világa

ÓRASZÁM: 10 óra
TANULÁSI
EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

– ismeri és értelmezi a társadalmi-gazdasági fejlettségbeli különbségek leírására alkalmazott mutatókat;
– népesség- és településföldrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le;
– értelmezi a mindennapi életben jelen lévő pénzügyi tevékenységeket, szolgáltatásokat;
– megnevezi a vállalkozás működését befolyásoló

tényezőket. A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

– példákat sorol a globalizáció mindennapi életünket befolyásoló folyamataira;
– érveket fogalmaz meg a tudatos fogyasztói magatartás, a környezettudatos

döntések fontossága mellett;

– életkori sajátosságainak megfelelő helyzetekben alkalmazza pénzügyi ismereteit (pl. egyszerű költségvetés készítése, valutaváltás, diákvállalkozás tervezése);

– foglalkoztatási adatokat értelmez és elemez, következtetéseket von le belőlük.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

– Adatok gyűjtése és értelmezése, különféle szemléletes formában történő megjelenítése a pénz és a munka világához kapcsolódóan

– A felelős döntéshozatal, a következményekért vállalt felelősség az életkori sajátosságoknak megfelelő pénzügyi döntések meghozatalában. A pénzügyi, gazdasági tények és az egyéni vélemények közötti különbség felismerése

– A hitelfelvétel és a fejlődés, illetve az eladósodás kapcsolatának megértése; a döntést és az értelmes kockázatvállalást befolyásoló érvek megfogalmazása egy esetleges hitelfelvétellel kapcsolatban

– Foglalkoztatási adatok értelmezése és elemzése, következtetések levonása; mindennapi életből vett példák alapján annak felismerése, hogy a munka világa folyamatosan változik

– A fogyasztóvédelem szerepének, az egyszerű bolti vásárlással összefüggő fogyasztói jogok fontosságának felismerése mindennapi élethelyzetekben

– Az energiahatékony, energia- és nyersanyag-takarékos, illetve „zöld” gazdálkodás és életvitel szemléletének megismerésével a környezettudatos állampolgári magatartás megalapozása

– A mindennapi élethelyzetekből adódó pénzügyi döntéshelyzetek megismertetésével, a tanuló saját életében is alkalmazható egyszerű költségvetés készítésével a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése

– Pénzügyi költségtervek készítése, egyszerű pénzügyhöz kapcsolódó logikai és számítási feladatok megoldása során a matematikai eszköztudás alkalmazása

– A globalizációval, a munkavállalással, a személyes pénzügyi döntésekkel kapcsolatos témák, illetve különböző forrásokból gyűjtött pénzügyi adatok feldolgozása során a véleményalkotás és vitakészség fejlesztése

– Az élethelyzetekből vett példák, helyzetgyakorlatok során a döntési képesség fejlesztése; a tényeken alapuló véleményformálás képességének támogatása

– A helyi, regionális és a Föld egészére jellemző folyamatok közötti

hasonlóságok, összefüggések felismerése

– A piacgazdaság működésének alapvető földrajzi vonatkozásai

FOGALMAK

– A pénz és a pénzügyi szolgáltatások szerepe, valutaváltás
– Hitelfelvétel, a kockázatvállalás és a fejlődés, illetve az eladósodás összefüggései
– A globalizáció és a mindennapi élet kapcsolata, a globalizáció és a globális problémák kialakulásának összefüggései
– A fenntarthatóságot szem előtt tartó fogyasztói magatartás jellemzői
– A munka világának résztvevői és jellemzőik családi költségvetés, eladósodás, globalizáció, hitel, munkanélküli, munkavállaló, pénz, tőzsde, valuta, valutaváltás, világtermék

TEVÉKENYSÉGEK

– Pénzügyi döntési helyzetek megoldása szerepjátékkal
– A piac és a tőzsde működésének bemutatása szimulációs játékkal
– Munkaerőpiaci döntési helyzetek megoldása szerepjátékkal
– Bankok portáljáról összegyűjthető ajánlatok alapján a bankokban igénybe vehető szolgáltatások megismerése
– Beszélgetés, pénzügyi kérdezz-felelek a tanítási órára meghívott pénzügyi szakemberrel
– Helyzetgyakorlat: az energiatudatos fogyasztói döntés meghozatala a környezeti és pénzügyi szempontok együttes mérlegelésével (pl. energiatakarékos izzó, napelemes akkutöltő, háztartási gépek energiaosztálya)
– Adatgyűjtés internetről valutaárfolyamokkal kapcsolatosan, az adatok és a változások következményeinek közös értelmezése
– Osztálykirándulás költségtervének elkészítése csoportmunkában
– Foglalkoztatási adatok gyűjtése és közös értelmezése, az adatok szemléletes megjelenítése
– Beszélgetés az internetes vásárlás, e-bankolás jellemzőiről, előnyökről, veszélyekről